

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВІДНОВЛЕННЯ, ОХОРОНА Й ЗБЕРЕЖЕННЯ
РОСЛИННОГО СВІТУ ЛІСІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ
ТА ЗМІН КЛІМАТУ»**

(15-16 жовтня 2019 року)

Київ - 2019

УДК 581.9

ЗБЕРЕЖЕННЯ РОСЛИННОЇ РІЗНОМАНІТНОСТІ ЛІСОВИХ МАСИВІВ В УМОВАХ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА (НА ПРИКЛАДІ М. КРОПИВНИЦЬКИЙ)

Г.Ф. Аркушина, кандидат біологічних наук

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький, Україна)*

Урбанізаційні процеси невпинно призводять до витіснення природних ландшафтів та зміни екологічних умов населених пунктів, катастрофічному зменшенню видової різноманітності часто навіть в штучно створених та підтримуваних насадженнях. Саме тому в умовах інтенсивної міської забудови важливою умовою оптимізації міського середовища є збереження, відновлення, реконструкція і благоустрій зелених масивів, їх раціональне рекреаційне використання. Збережена у місті хоча б невелика ділянка лісових або лісопаркових насаджень має надзвичайне екологічне значення, а також створює неповторний вигляд міста.

Кропивницький – місто степове. Значні лісові масиви на його сучасній території були створені штучно на межі 50-60 років ХХ століття. Це соснові насадження на околицях міста, лісові масиви Кущівки (Салаганні піски) та території обласної лікарні, урочища Дубова та Злодійська балки. Всі названі рослинні угруповання відзначаються значним видовим різноманіттям рослин і тварин, створюють своєрідний мікроклімат, є чудовими рекреаційними зонами та мають надзвичайне значення для оптимізації урбанізованого середовища та збереження біологічної різноманітності в межах міста.

Своєрідну флору цих штучних лісових насаджень систематично досліджуємо з 2000 року. Одне з таких насаджень – урочище Злодійська балка площею понад 500 га, більшу частину якої займає діброва штучного походження (насадження *Quercus robur*) – привертає особливу увагу [1, 2]. Сам ліс з численними ярами, пагорбами, струмками та невеличкими болотами є унікальним місцем як з точки зору біологічної різноманітності (флора урочища нараховує 252 види судинних рослин, є місцем життя значної кількості безхребетних та хребетних тварин), так і надзвичайної історичної цінності.

Лісова рослинність урочища вкриває північні та північно-західні схили та заглиблення балки. Деревно-чагарникова флора складає 47 видів, в тому числі добре зберігаються рідкісні різних рівнів охорони: *Amygdalus nana* L., *Cerasus fruticosa* (Pall.) Woronow, *Cornus mas* L., *Crataegus ucrainica* Pojark. Серед раритетних трав'янистих слід щороку відзначаємо *Adonis vernalis* L., *Astragalus dasyanthus* Pall., *Bulbocodium versicolor* (Ker Gawl.) Spreng., *Crocus reticulatus* Steven ex Adams, *Dianthus hypanicus* Andrzej., *Iris pontica* Zapal., *Galanthus nivalis* L., *Stipa capillata* L., *S. lessingiana* Trin. & Rupr., *Tulipa quercetorum* Klokov & Zoz. З видів обласного червоного списку поширені *Anemone sylvestris* L., *Adonis vernalis* L., *Betonica officinalis* L., *Convallaria majalis* L., *Centaurea ruthenica* Lam. Для *Amygdalus nana*, *Clematis integrifolia* L. та *Equisetum telmatea* Ehrh. Злодійська балка є єдиним місцезростанням у межах міста.

Урочище має велике гідрологічне значення – формує та зберігає водні ресурси високого якісного складу, а також виконує важливу рекреаційну роль. Зважаючи на штучне походження та значне антропогенне навантаження (розташування поблизу дачних ділянок, залізниці та автошляхів, періодичні несанкціоновані вирубки), досліджуваний екоценофітон має дуже трансформований вигляд, але зберігає свої властивості і значення завдяки догляду лісництва.

Безперечно, дана унікальна територія потребує систематичного всебічного дослідження не тільки рослинної різноманітності, але й тваринного світу, варта детальних ландшафтних та історичних досліджень, застосування заходів збереження, підтримки та реконструкції.

Список використаних джерел:

1. Аркушина Г.Ф. Лісова рослинність урочища Злодійська балка (м. Кіровоград). *Структурно-функціональна організація біогеоценозів України: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Дніпропетровськ, 2003. С.3.
2. Аркушина Г.Ф. Урочище «Злодійська Балка» – дрімофітон флори міста Кіровограда. *VI відкритий з'їзд фітобіологів Причорномор'я: зб. тез. доп.*, м. Херсон – Лазурне, 19 трав. 2015 р. С.51.